

Ekstern rapport MAEC

Jeg har sett igjennom informasjonen som ligger ute på nettet, og er imponert over hvordan dette er gjennomført. Fremstillingen virker profesjonell, er solid gjennomført, og markedsfører studiene på en god måte.

Jeg har også deltatt på et programrådsmøte der det ble orientert om sosiale tiltak som bidrar til å knytte studentene sammen. Instituttet har også på dette punktet gjort en jobb som fortjener mye ros.

Hovedsaken på programrådsmøtet var imidlertid gjennomstrømming og frafall, og der sitter jeg igjen med et inntrykk av et studium i krise. For å grave litt i dette har jeg gått igjennom et antall eksamensoppgaver fra nyere tid. Eksamensoppgavene sier ikke alt om et studium, men de sier en god del om ambisjonsnivå og hva en forventer at studentene skal kunne. De fungerer også som en bestilling overfor studentene, som normalt bruker mye tid på å regne igjennom gamle eksamenssett. Gode eksamensoppgaver er derfor en brukbar indikator på kvaliteten av studiet.

Mitt første inntrykk er ikke godt. Det er mulig at det er alt for subjektivt, kanskje til og med urettferdig, men jeg synes ikke oppgavene på noen måte holder mål. Hvis jeg formulerer dette i form av svar på konkrete spørsmål, ender jeg opp med følgende:

Er eksamensoppgavene egnet til å teste om læringsutbyttet er oppnådd? Ja, under tvil.

Har eksamensoppgavene en kvalitet og et ambisjonsnivå en forbinder med et ledende universitet? Nei.

Er eksamensoppgavene egnet til å fremme interessen for faget? Nei.

Diskusjon

Hvis jeg har noe rett i påstandene over, er det logisk at studentene faller fra. De beste kan falle fra fordi ambisjonsnivået er altfor lavt, men jeg ikke tror at dette er noe stort problem. Hovedproblemet er at eksamensoppgavene ikke stimulerer nok interesse fra den jevne student.

Mitt hovedinntrykk er at mange av eksamensoppgavene fremstår som kjedelige, blodfattige og uinteressante. Spørsmålet som naturlig melder seg er følgende: Hvorfor skal en forsette som matematikkstudent, hvis dette er alt faget har å by på?

Jeg vurderer eksamensoppgavene slik at det det fullt mulig å få karakteren A uten å ha ekstraordinære evner i faget. Det kan gå på bekostning av de beste studentene som kan straffes med en B på grunnlag av rent kosmetiske feil. Det er ikke et problem at det er mange enkle spørsmål, men etter mitt syn bør vanskegraden på 1-2 delspørsmål på hvert eksamenssett økes betydelig. Det kan gjøres samtidig med at en gir minst like mange helt enkle spørsmål som før.

Det er svært tidkrevende å lage originale, interessante spørsmål som tester studentenes spisskompetanse. Det er likevel en god, og kanskje helt nødvendig, investering i forhold til fremtidige studentkull som tradisjonelt bruker mye tid på å regne igjennom gamle eksamener.

Sensur av eksamenssett med originale innslag setter spesielle krav til sensur. Jeg gir selv ofte helt urimelig vanskelige spørsmål, gjerne problemstillinger som studentene aldri har sett før. De beste studentene ved NHH setter stor pris på disse spørsmålene, de gir dem noe å strekke seg etter og sikrer at selv de beste yter full innsats i faget. Det er alltid vanskelig å si på forhånd hvordan slike spørsmål vil slå ut. I slike sammenhenger er de verbale beskrivelsene av karakterene til stor støtte. Jeg oppfatter skalaen fra NMR kun som veiledende, og tillater meg å avvike tildels betydelig fra denne når det er påkrevet. Vanligvis justerer jeg ikke skalaen, men ved enkelte eksamener har jeg justert kravene til for eksempel A helt ned til 80%. Det er en tolkning jeg tror er helt nødvendig hvis en skal kunne gi problemstillinger med høy originalitet og vanskegrad.

Mulige årsaker

Kritikken over er urettferdig, for jeg er slett ikke sikker på jeg selv kunne gjort dette bedre. Slik sett treffer ikke kritikken noen enkeltpersoner. Jeg har også begrenset utsyn over norsk matematikk, og ser bare små fragmenter av det store bildet. I dette bildet er ikke UiO noen versting, for det fins andre institusjoner som har lagt seg på mye lavere nivå. Når jeg likevel oppfatter tilstanden som skuffende, er det fordi UiO som Norges ledende universitet, har større forpliktelser enn alle andre.

Det er ikke vanskelig å tenke seg årsaker til hvorfor ting har blitt som de har blitt. En nærliggende forklaring ligger trolig i demografiske endringer i studentmassen. Mens studentene i min tid søkte seg bredt til ulike studier, tror jeg de beste studentene i dag i langt større grad søker seg til studier som de forbinder med høy lønn og sosial prestisje.

Stykkprisfinansieringen gjør det vanskelig å holde nivået oppe, og over tid setter det press på ambisjonsnivået. Når bestillingen fra myndighetene er at alle skal bestå, er det naturlig at nivået faller ved at en tilpasser seg studenter med svakere forkunnskaper.

Gode sluttprodukter

Eksamensoppgavene sier langt fra alt om kvaliteten til studieopplegget. Jeg har vært sensor på masterutredninger fra instituttet i mange år, og er imponert over kvaliteten på de kandidatene som blir uteksaminert. Jeg har de senere år gitt en rekke A-er, men de har alle vært fullt fortjent med prestasjoner som klart ville kunne publiseres i internasjonale tidsskrifter.

Læreboken «Kalkulus» har svært høy kvalitet, og ivaretar mye av det idé-grunnlaget jeg selv fikk presentert som student på Blindern. Selv om eksamensoppgavene etter mitt syn ikke gir de beste studentene tilstrekkelige utfordringer, vil studiet av læreboken i stor grad kunne kompensere for dette.

MAT1100

Eksamensoppgavene i MAT1100 har kombinert multiple choice spørsmål med vanlige oppgaver. Jeg antar at dette er et format som er valgt for å lette overgangen fra videregående skole. Det er en interessant vinkling som det avgjort var riktig å forsøke, men sluttproduktene fremstår likevel som lite tilfredstillende. Jeg mener å ha oppfattet at en nå vil gå bort fra dette formatet, og det er noe jeg mener er riktig.

En endring av eksamensformat er imidlertid ikke uten problemer. All min erfaring tilsier at forelesere nesten alltid undervurderer problemene med et nytt eksamensformat. I omtrent alle tilfeller jeg kjenner til, har slike endringer ført til katastrofale resultater. Noe av grunnen til dette tror jeg ligger i en uklar bestilling til studentene. Studentene forbereder seg til eksamen ved å regne gamle eksamenssett og når formatet endres blir bestillingen uklar. Problemet dempes over tid, og resultatene vender tilbake til normalen etter 3-4 iterasjoner. I en slik overgangsfase er det helt nødvendig at en sikrer seg ved å gi mange nok enkle oppgaver.

Tilrådsninger

Når jeg med forsett har skrevet en svært provoserende rapport, er det fordi jeg tror instituttet kan gjøre en bedre jobb med eksamensoppgavene. Jeg forventer ikke at noen er enig i min situasjonsbeskrivelse, men tror rapporten kan være en nyttig stimulans til å levere et bedre produkt.

Forelesere som lager eksamensoppgaver bør reflektere over disse spørsmålene:

- Er eksamensoppgavene egnet til å teste om læringsutbyttet er oppnådd?
- Har eksamensoppgavene en kvalitet og et ambisjonsnivå en forbinder med et ledende universitet?
- Har eksamensoppgavene en kvalitet og et ambisjonsnivå en forbinder med et ledende universitet?

Ingen forventer et komfortabelt «ja» på disse spørsmålene, men en bør ikke levere settet fra seg før en med noe samvittighet kan svare «litt enig».

Selv svært erfarne forelesere bommer iblant på oppgavene, og undertegnede er ikke noe unntak i så måte. Jeg anbefaler derfor at instituttet går vekk fra en rigid tolkning av grensene fra NMR. Jeg mener grensene bare er å anse som veiledende, og at en kan fravike betydelig fra disse i situasjoner der foreleser med all tydelighet har bommet med oppgavene.

Bergen, 5/12 2017

Jan Ubøe